

RYNEK TURYSTYCZNY CYPRU

Mateusz Zygmunt

HOT 2

SPIS TREŚCI

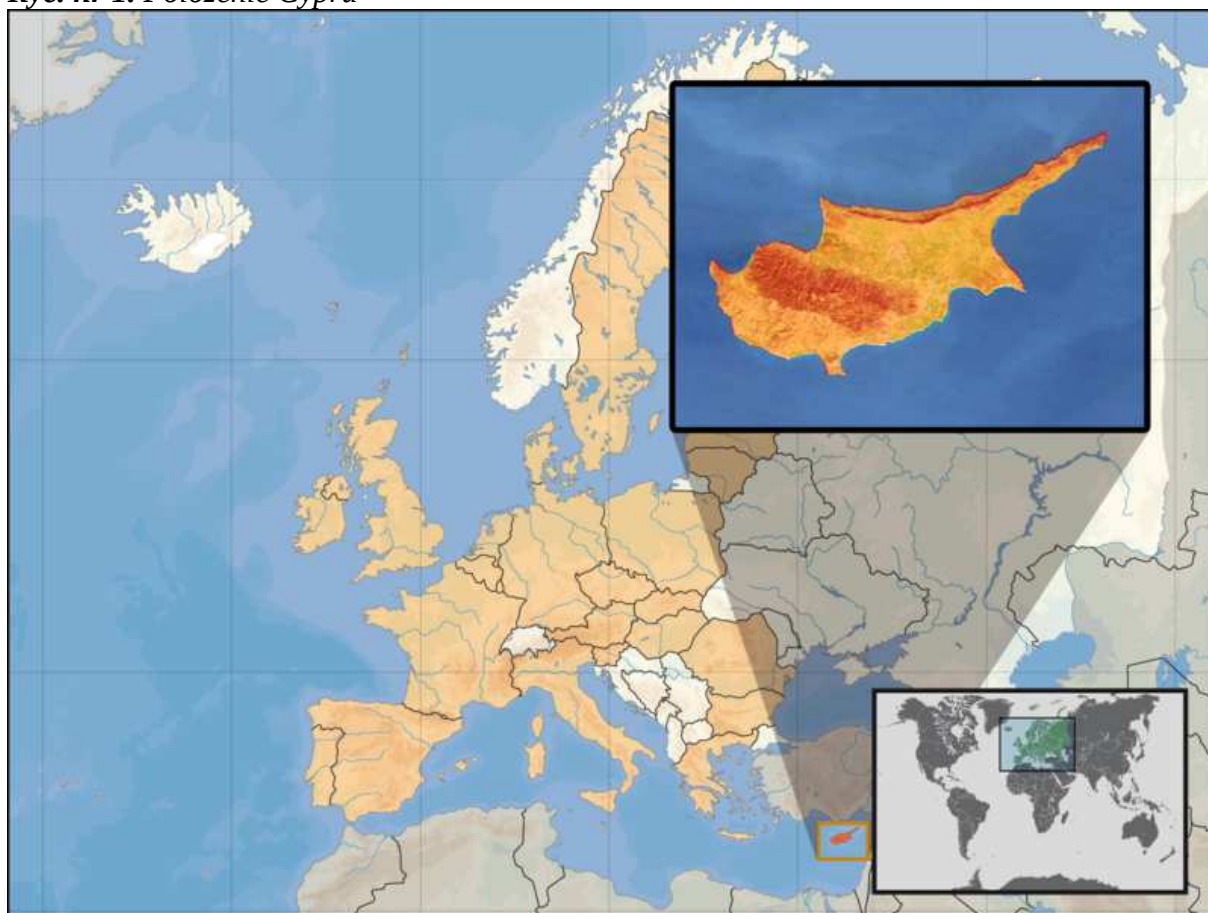
1. Wprowadzenie	3
Informacje polityczno-geograficzne	3
informacje demograficzne	5
sytuacja ekonomiczno – gospodarcza	7
Komunikacja	12
Regiony koncentracji ruchu turystycznego	12
Warunki rozwoju turystyki.....	13
2. Analiza rynku turystycznego.....	14
a) rynek emisyjny	14
✓ Wyjazdy zagraniczne obywateli Cypru.....	14
✓ Najczęściej odwiedzane kraje przez obywateli Cypru	15
✓ Motywy wyjazdów rezydentów Cypru za granicę	19
b) Rynek recepcji	20
✓ Przyjazdy turystów na Cypr	20
✓ Kraje najczęściej odwiedzające Cypr.....	21
✓ Profil turystyczny osób przybywających na Cypr.....	26
✓ Rynek emisyjny czy recepcyjny?	31
Wybrane informacje z branży turystycznej.....	31
a) formy promocji i strategia rozwoju turystyki.....	31
b) branża hotelarska w zarysie	32
3. Znaczenie rynku turystycznego Cypru dla Polski.....	33
4. Podsumowanie	33

1. Wprowadzenie

Informacje polityczno-geograficzne

Republika cypryjska jest to bardzo niewielkie państwo, zajmujące dopiero 167 miejsce na świecie z powierzchnią 9 250 km². Jest usytuowane na wyspie Cypr we wschodniej części Morza Śródziemnego u wybrzeży Turcji, Syrii i Libanu. Pod względem podziału politycznego Cypr jest zaliczany do Europy, jednak pod względem położenia znajduje się w Azji - na terenie Bliskiego Wschodu. Liczba ludności Cypru również nie jest imponująca - 788 457 osób, niemniej jednak już średnia gęstość zaludnienia jest większa niż w Polsce i wynosi 132 osób/km²¹. Wybrzeże morskie ma długość 648 km. Dominującą religią jest prawosławie, natomiast mniejszościami narodowymi są maronici oraz muzułmanie.

Ryc. nr 1. Położenie Cypru

Źródło: <http://pl.wikipedia.org>

¹ <http://pl.wikipedia.org>

Sytuacja polityczna Cypru jest dość skomplikowana. Otóż jest członkiem brytyjskiej Wspólnoty Narodów. Poza tym jest republiką prezydencką, w której funkcje głowy państwa sprawuje prezydent, który jest jednocześnie szefem rządu, wyłanianym w wyborach powszechnych na 5-letnią kadencję. Władza ustawodawcza znajduje się w rękach parlamentu. Po proklamowaniu w 1979 Federalnego Państwa Tureckiej Republiki Cypryjskiej, a następnie przekształceniu go w Republikę Turecką Cypru Północnego (1983) ustanowiono w niej odrębne struktury władzy – Zgromadzenie Ustawodawcze i rząd, które jednak nie zyskały uznania ONZ i wspólnoty międzynarodowej.

Aby w pełni zrozumieć sytuację panującą na Cyprze, nie sposób nie wspomnieć troszkę o genezie ukształtowania tego kraju. Chociaż rozmiary mogą temu przeczyć, to jednak Cypr ma za sobą burzliwą historię. Wszystko zaczęło się w VI wieku p.n.e. w osadzie Chirokitia osiedliło się około 1500 osób. W II wieku p.n.e. nastąpił napływ ludności mykeńskiej. Pół wieku później zaczęły się formować kolonie greckie i fenickie. W 525 r. p.n.e. Persowie zaczęli panować nad wyspą, a w 300 lat później Cypr wszedł w skład państwa Ptolemeuszy. W latach 30. p.n.e. kraj przeszedł pod władzę Rzymu.

W VII wieku następuje pierwszy najazd arabski i przez następne 300 lat Arabowie walczą o Cypr z Bizantyjczykami. Zaowocowało to utratą wyspy przez Arabów i Izaak Komnenos odrywa wyspę od Bizancjum. Pod koniec dwunastego stulecia powstaje Królestwo Cypru. W XVI wieku Turcy podbijają wyspę i w ciągu kilkudziesięciu lat na wyspę przybywa ponad 50 tysięcy tureckich osadników.

W 1914 roku dokonała się aneksja Cypru przez Wielką Brytanię. Następnie na wskutek żądań biskupa Makariosa III w 1960 Cypr uzyskuje niepodległość. 3 lata później dochodzi do pierwszych krwawych starć między Grekami a Turkami. 1974 r. dochodzi do zamachu stanu skierowanego przeciwko prezydentowi Cypru Makariosowi III. Konsekwencją tureckiej interwencji zbrojnej jest podział wyspy. W 1983 r. turecka część wyspy deklaruje niepodległość, jako Turecka Republika Północnego Cypru (uznawana tylko przez Turcję i kilka organizacji). 1999 to rok początku negocjacji pod egidą ONZ, mających doprowadzić do ponownego zjednoczenia wyspy. Jednak w 4 lata później prezydentem Cypru został Tassos Papadopoulos, przeciwnik kompromisu z Turkami. W kwietniu 2004 r. grecka część wyspy odrzuciła w referendum plan zjednoczenia na warunkach stawianych przez ONZ z turecką częścią, a Turcy cypryjscy głosowali za przyjęciem planu. 1 maja 2004 r. Cypr stał się

członkiem UE (tylko grecka część wyspy), natomiast z początkiem 2008 r. wszedł do strefy EURO.

Trzeba zaznaczyć też, że Cypr jest jednym z ostatnich epizodów walki chrześcijan i muzułmanów w rejonie Morza Śródziemnego i jednym z ostatnich śladów ekspansji tureckiej w Europie. W chwili obecnej na Cyprze panuje separatyzm i dochodzi do częstych konfliktów etnicznych pomiędzy Turkami a Grekami. Grecy stanowią 78% wszystkich mieszkańców (99,5% Greków zamieszkuje grecką część wyspy), Turcy - 18%, natomiast 4% to inne narodowości.²

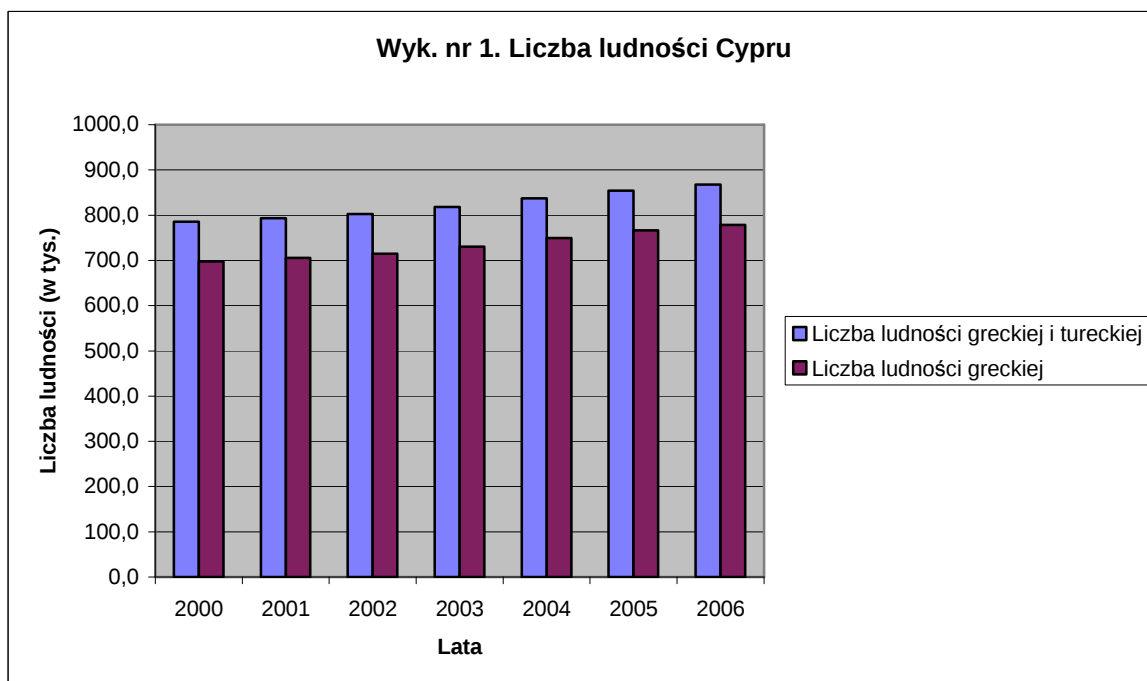
informacje demograficzne

Tab. nr 1. Dane demograficzne.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Liczba ludności uwzględniająca Turków	785,3	793,1	802,5	818,2	837,3	854,3	867,6
Liczba ludności kontrolowana prawnie	697,5	705,5	715,1	730,4	749,2	766,4	778,7
Mężczyźni	342,7	346,2	350,6	359,3	369,2	377,8	383,4
Kobiety	354,8	359,3	364,5	371,1	380,0	388,6	395,3
Liczba ludności ze względu na wiek							
0-14	22,3	21,5	20,9	20,0	19,2	18,4	18,0
15-64	66,4	66,8	67,3	68,1	68,9	69,5	69,8
65 i powyżej	11,3	11,7	11,8	11,9	11,9	12,1	12,3
Populacja w poszczególnych regionach							
Lefkosia	277,9	280,3	283,5	289,1	296,1	302,6	307,1
Ammochostos	37,8	38,5	39,1	40,1	41,2	42,2	43,0
Larnaka	116,2	117,5	119,3	121,9	125,2	128,1	130,1
Lemesos	199,5	201,6	204,6	209,2	214,8	219,9	223,6
Pafos	66,1	67,6	68,6	70,1	71,9	73,6	74,9
Populacja miejska (%)	68,8	69,0	69,1	69,3	69,4	69,6	69,7
Liczba gospodarstw domowych	224,3	229,0	233,0	238,8	247,7	256,6	263,3
Średnia wielkość gospodarstw domowych	3,09	3,06	3,05	3,04	3,01	2,97	2,94

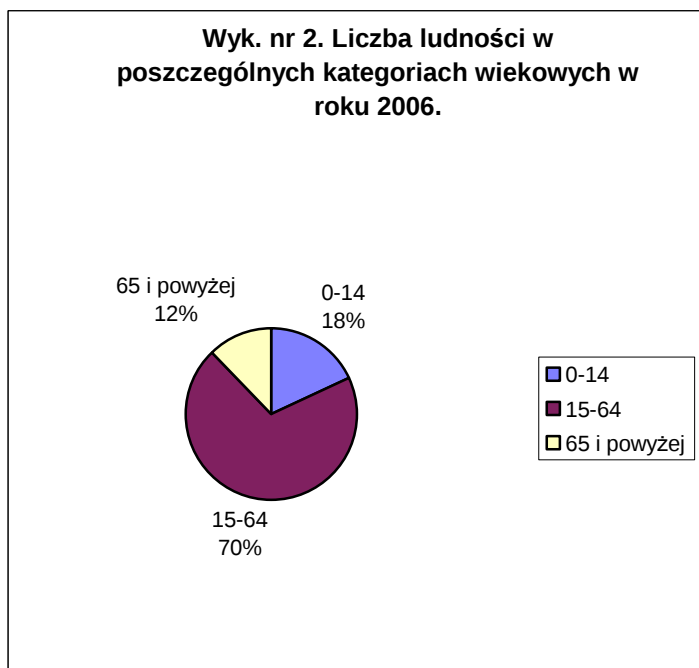
Źródło: <http://www.pio.gov.cy>

² <http://pl.wikipedia.org>

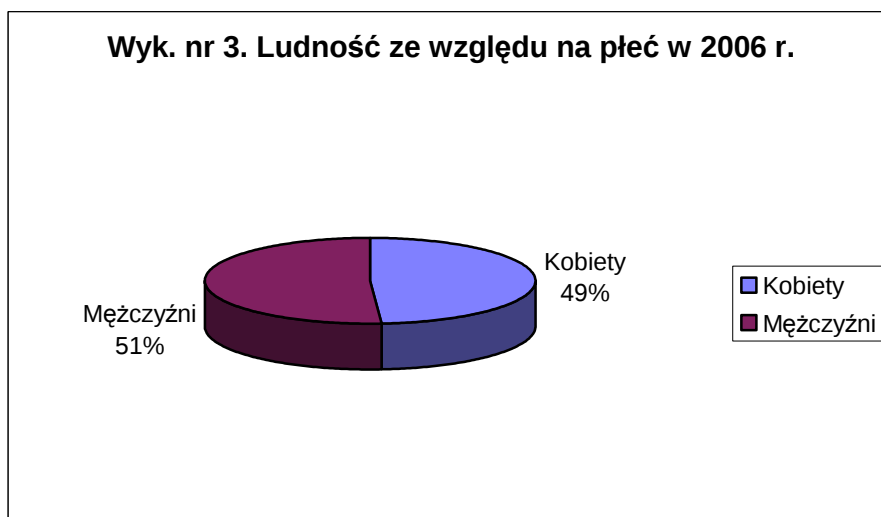
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze strony <http://www.pio.gov.cy>

Jak można zaobserwować z powyższych danych, liczba ludności Cypru systematycznie wzrasta od 2000 roku o średnio 10 tys. osób w każdym roku. Jeśli weźmiemy pod uwagę tylko ludność turecką to tendencja jest podobna, z tym że przyrost jest nieco większy – ok. 20 tys. średnio co roku od 2004.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze strony <http://www.pio.gov.cy>

Wykres drugi wskazuje na zdecydowaną przewagę osób w wieku produkcyjnym, a więc jest to jak najbardziej korzystny układ dla gospodarki. Emeryci stanowią 12% społeczeństwa, natomiast prawie co piąty mieszkaniec Cypru ma poniżej 15 roku życia.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze strony <http://www.pio.gov.cy>

Rzut okiem na płeć pokaże prawie idealną równowagę liczbową między mężczyznami a kobietami. Dane wskazują taki stan rzeczy od 2000 roku. Wskaźnik urbanizacyjny jest na normalnym poziomie - 7 na 10 mieszkańców wyspy jest zameldowana w miastach.

sytuacja ekonomiczno – gospodarcza

Jeden z najszybciej rozwijających się krajów na Bliskim Wschodzie, z dużym udziałem usług (54,4% zatrudnionych, 76,5% PKB — 2005), zwł. turystyki, handlu, bankowości oraz transportu (rejestracja statków obcych bander); Produkt krajowy brutto wg parytetu siły nabywczej na 1 mieszk. wynosił 21,5 tys. dol. USA (w części gr.) i 7,1 tys. dol. USA — w części tureckiej (2004). W Rep. Cypryjskiej w rolnictwie pracuje 13% zawodowo czynnych, w przemyśle i budownictwie 25%; bezrobocie 4% (w części tur. 5,6). W części tur. struktura zawodowa jest zbliżona do tradycyjnej (23% zatrudnionych w rolnictwie). W 2005 wzrost PKB w Rep. Cypryjskiej wyniósł 3,8%, w części tur. — 10,6%.

Pod koniec lat 90. XX w. Republika Cypryjska stała się jednym z najwygodniejszych "rajów podatkowych" dla europejskiego biznesu, który został tu zwabiony niskim podatkiem

od zagranicznych spółek (tzw. offshore), wynoszącym wówczas zaledwie 4,25%. W przededniu wstąpienia Cypru do UE było tu zarejestrowanych ok. 16 tys. firm offshore, z czego 1/3 należała do Rosjan. Interesy zawiązały tu prawie wszystkie spółki kontrolowane przez najbogatszych ludzi z Rosji i innych krajów Europy Środkowej i Wschodniej. Przez wyspę przepłynęły także miliardy dolarów "wypranych" tu przez rosyjską mafię, reżim Slobodana Miloševića czy też rozmaitych aferzystów ze Wschodniej Europy. Dopiero przed samym wejściem do Unii Europejskiej Cypr zlikwidował preferencyjny podatek offshore, zastępując go standardowym podatkiem CIT (wynoszącym jednak tylko 10%), wprowadził też szereg przepisów przeciwdziałających "praniu brudnych pieniędzy". Departament Stanu USA skreślił w tym czasie Cypr z listy krajów "podwyższonego ryzyka".³

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze strony <http://www.pio.gov.cy>

Przypatrzmy się teraz rynkowi pracy na Cyprze. Jak możemy zaobserwować z powyższego wykresu ludność aktywna zawodowo stopniowo wzrastała od 2002 r. Niemniej jednak, odnosząc się do danych z tego samego źródła, ilość osób czynnych zawodowo w stosunku do ogółu mieszkańców zmieniła się zaledwie o 1% na przestrzeni 5 lat (od 2002 do 2007 r.). Wynika z tego, iż wraz ze wzrostem liczby ludności pracującej wzrastała również liczba osób w wieku przed i poprodukcyjnym.

³ <http://encyklopedia.pwn.pl>

Tab. nr 2. Procentowy udział kobiet i mężczyzn w zatrudnieniu

Lata	2002	2003	2004	2005	2006	2007
% Kobiet aktywnych zawodowo	40,7	41	41,8	43,7	43,9	44,6
% Mężczyzn aktywnych zawodowo	59,3	59	58,2	56,3	56,1	55,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze strony <http://www.pio.gov.cy>

Tabela nr 2 wyraźnie pokazuje przewagę mężczyzn w ogólnej liczbie osób zatrudnionych - niemalże 10% w roku 2007. Niemniej jednak trzeba nadmienić, iż od 2002 roku w przypadku kobiet występuje tendencja do wzrostu ich udziału – 4%, natomiast wśród mężczyzn następuje sytuacja odwrotna – spadek ich udziału również o 4%.

Przejdźmy teraz do rozkładu procentowego ludności w poszczególnych sektorach gospodarczych.

Tab. nr 2. Udział ludności Cypru w poszczególnych sektorach gospodarczych.

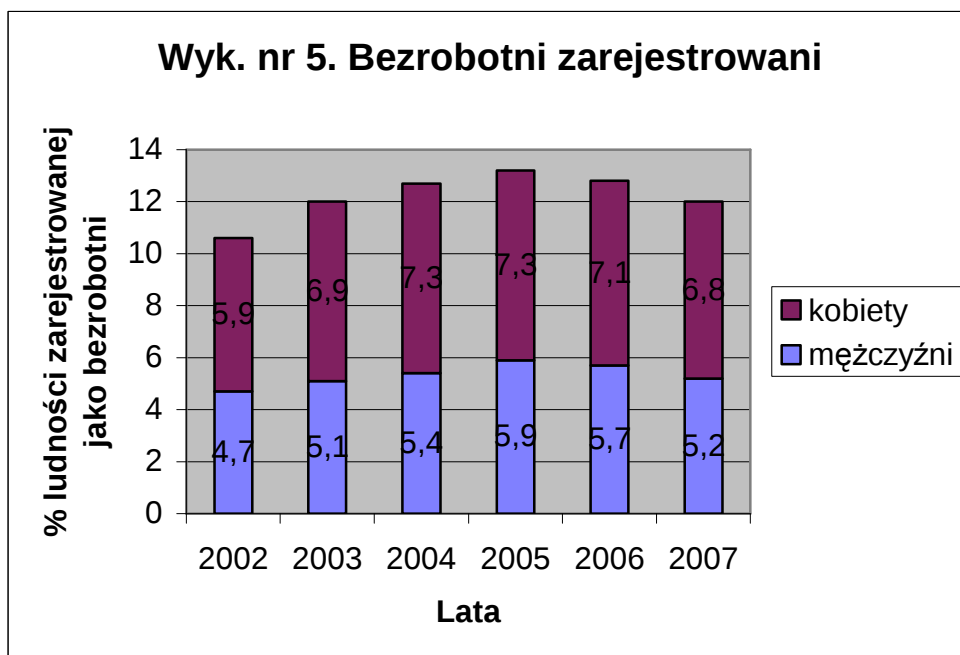
Sektor gospodarczy	Udział ludności w %
Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo	7,5
Produkcja	10
Transport i komunikacja	6,5
Finanse	3,5

Administracja publiczna, ochrona, ubezpieczenia społeczne	7
Edukacja	5
Zdrowie i praca socjalna	4
Hotele i restauracje	10
Handel i naprawy	18
Budownictwo	10

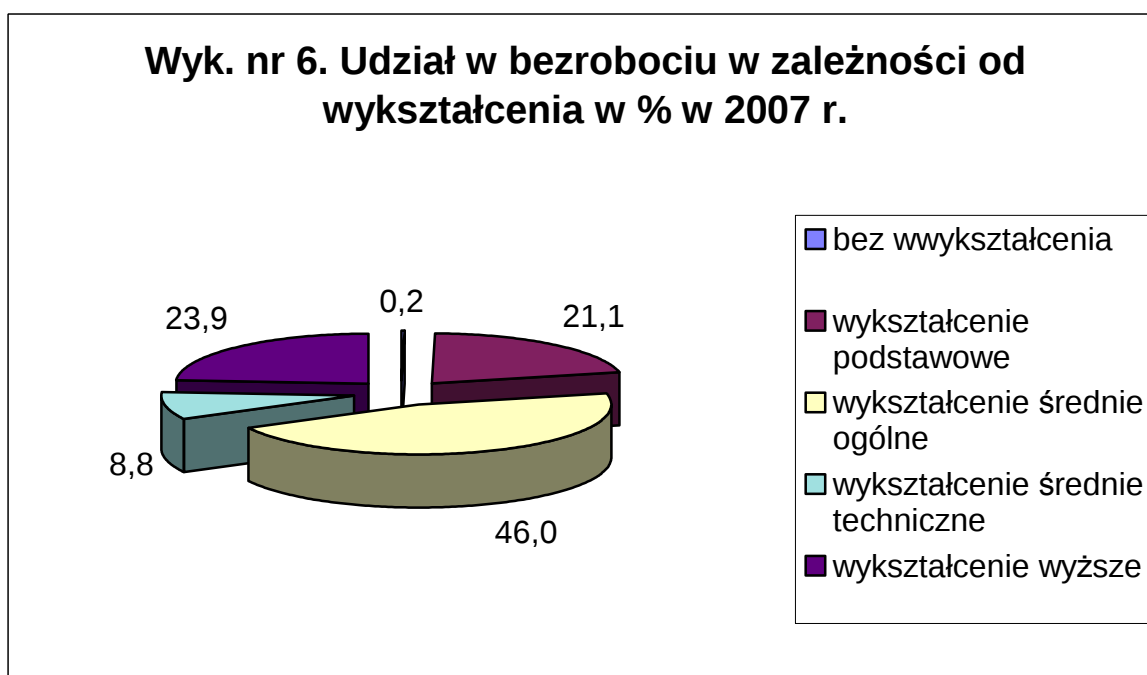
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze strony <http://www.pio.gov.cy>

Widzimy, że najwięcej osób zatrudnionych jest w handlu i naprawach. Sektor, który nas interesuje – hotelarstwo i restauracje – plasuje się *eqs aequo* na drugim miejscu razem z budownictwem i produkcją. W każdym z tych sektorów pracuje co dziesiąty Cypryjczyk.

Przejdźmy teraz do mniej przyjemnej sprawy, jaką jest bezrobocie. Jak można zaobserwować na poniższym wykresie stopa bezrobocia wynosiła w 2002 r. 10,6% i rosła, by osiągnąć w 2005 r. – 13,2%. Od tego roku rejestruje się na Cyprze mniej osób bezrobotnych, co może wiązać się z wejściem do UE rok wcześniej. W 2007 r. bezrobocie wyniosło równe 12%, z czego 57% stanowiły kobiety.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze strony <http://www.pio.gov.cy>

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze strony <http://www.pio.gov.cy>

Wykres nr 6 ukazuje, że największy udział w bezrobociu mają osoby, które ukończyły edukację na szkole średniej ogólnej – prawie połowa ogółu zarejestrowanych bezrobotnych. Najmniejszą grupę stanowią osoby bez szkoły oraz te, które ukończyły technikum.

Komunikacja

Na Cyprze nie ma linii kolejowej, natomiast dobrze rozwinięta jest sieć drogowa, obejmująca w części greckiej 10,4 tys. km dróg, w tym 5,9 tys. utwardzonych (1996), a w tureckiej ok. 2,5 tys. km dróg o ulepszonej nawierzchni. Jej spójność ogranicza brak przejść granicznych między obiema częściami kraju. Do 1974 największym portem morskim była Famagusta, po podziale wyspy jej funkcje przejęły nowe obiekty w Larnace, Limassol i Vassiliko. Terminale naftowe funkcjonują w Larnace, Dhakelia i Moni, portami części tureckiej są, oprócz Famagusty, Kirenia i Karavostassi. Limassol posiada połączenia promowe z Pireusem w Grecji (przez Rodos) i Hajfą w Izraelu, Kirenia natomiast z Mersin i Antalią w Turcji. Łączna nośność statków zarejestrowanych pod banderą cypryjską (tanie bandery) sięga 36 mln DWT (1997). Flota liczy blisko 1,5 tys. jednostek, pochodzących w rzeczywistości z 37 krajów, zwłaszcza z Grecji, Niemiec, Rosji oraz krajów Azji i Europy Środkowowschodniej w tym z Polski. Międzynarodowy port lotniczy w Nikozji jest nieczynny od 1974, nowe lotniska zbudowano w Larnace i Pafos - obsługują one rejsowe i czarterowe połączenia z Europą, Stanami Zjednoczonymi i Bliskim Wschodem. W części tureckiej funkcjonują lotniska w Ercan i Geçitkale.⁴

Regiony koncentracji ruchu turystycznego

Polityczny podział Cypru decyduje o podziale wyspy na 2 regiony, północny - na obszarze separatystycznej Republiki Tureckiej Cypru Północnego (36% powierzchni wyspy) oraz południowy, obejmujący kontrolowaną przez Greków właściwą Republikę Cypryjską.

Region północny (turecki)

Przed 1974 r. w regionie skoncentrowane było 63% bazy noclegowej Cypru (także 50% miejsc żywieniowych i rozrywkowych), a Famagusta i Kirenia (ob. Ercan)⁵ były największymi ośrodkami turystycznymi wyspy. Znajdują się w nich ruiny greckich, rzymskich i bizantyńskich świątyń. W pobliżu są rozległe jaszcyste plaże oraz weneckie kościoły i fortece, a także liczne budowle z czasów osmańskich. Atrakcyjne są również: półwysep Karpas (plaże na południu, bizantyński zamek Kantaras z XII w.), góry Pentadaktilos

⁴ <http://pl.wikipedia.org>

(jaskinie, kilka klasztorów z VIII-XVI w.) oraz orientalne miasteczka i wsie, folklor Turków, plantacje cytrusów i winnice w Mesarii i kotlinie Morfou.

Region południowy (grecki)

Głównymi ośrodkami turystycznymi regionu są 4 nadmorskie kąpieliska: Limassol (plaże nad zatoką Akrotiri, wenecki port, w pobliżu: Curium - grecko-rzymski amfiteatr, świątynia Apolla, łącznie z bogatymi mozaikami z IV-V w., bazylika z V w., joanni-cki zamek-twierdza Kolosi z XV w.); Larnaka (plaża nad zatoką Larnaki, ruiny fenickiego Kition, bizantyńska świątynia z VI w., sułtański pałac Tekke z XVII w.); Pafos (fenickie kamienne "królewskie grobowce", rzymskie: fortyfikacje, wille z pięknymi mozaikami figuralnymi, kolumny - przy jednej z nich biczowano św. Pawła, bizantyńska bazylika Św. Kyriaki Chryssopolitissa, a na wschód i zachód od miasta: plaże i rzymskie ruiny) oraz rejon Ajos Napi - Paralimni (największe kompleksy piaszczystych plaż w regionie, ruiny zamku krzyżowców, weneckie: twierdza i port w Ajos Napi, meczety). Rozwija się też turystycznie Polis (plaże nad zatoką Chrysokous, dawny ośrodek kultu Afrodyty w Laci). Stolica kraju **Nikozja** ma zabytkową katedrę Św. Jana z grobem Św. Barnaby z VI w., 2 klasztory z XII w., wenecki fort z osmańską cytadelą i meczety; w pobliżu w Tamasos grobowce królewskie z XII-XIV w.⁵

Warunki rozwoju turystyki

Na wstępie chciałbym zacząć od uwarunkowań naturalnych. Cypr zajmuje trzecią co do wielkości, po Sycylii i Sardynii, wyspę południowej Europy. Znajduje się na skrzyżowaniu dogodnych morskich i lotniczych szlaków. Położenie Cypru jest więc czynnikiem sprzyjającym napływowi turystów tranzytowych. Jednocześnie jest on atrakcyjnym turystycznie krajem docelowym. Z ponad 600 km wybrzeża większość jest nizinna z długimi i piaszczystymi plażami, świetnie nadająca się do wypoczynku. Na północy wybrzeże jest skaliste, zajętemu przez gaje oliwne. Tym okolicom towarzyszy wąski łańcuch wapiennych gór Pentadaktilos, wznoszących się stromo nad wybrzeżem do wysokości 1054 m n.p.m. Środkową i południowo-zachodnią część kraju zajmuje masyw gór Troodos (Mt. Olimbos, 1952 m n.p.m. - park narodowy), porośnięty sosnowymi, dębowymi, cyprysowymi i cedrowymi lasami oraz rozcięty głębokimi dolinami krótkich, często okresowych rzek. Na

⁵ www.atrakcje-turystyczne.com/azja/cypr/

jego południowych stokach występują źródła mineralne. Pomiędzy Troodosem a górami Pentadaktilos leżą żyzne niziny. Mesarii na wschodzie oraz kotlina Morfou na zachodzie (częściowo sztucznie nawadniana). Jest to główny region rolniczy Cypru (owoce cytrusowe, winna latorośl, tytoń).

Klimat na Cyprze jest umiarkowany typu śródziemnomorskiego z gorącymi, suchymi latami od połowy maja do połowy września, oraz z deszczowymi, niestabilnymi pogodowo zimami, od listopada do połowy marca. Na wybrzeżu średnie temperatury latem, przy prawie bezchmurnym niebie, przekraczają 30°C (nawet do 38-40°C), zaś zimą wynoszą średnio 16°C. Ciepłe wody morskie umożliwiają kąpiele od maja do października. Temperatury w wyższych partiach kraju są przeciętnie 5-7°C niższe w porównaniu z wybrzeżem. Tak więc przyrodnicze walory Cypru bardzo sprzyjają rozwojowi turystyki, zwłaszcza pobytowej w strefie wybrzeża.⁶

Na atrakcyjność cypryjskiej wyspy znakomity wpływ mają także walory kulturowe. Przez ponad 2 tys. lat wyspa ta znajdowała się pod wpływem kultury greckiej, rzymskiej i bizantyjskiej, czego ślady pozostały do dziś i co bez wątpienia stanowi o wielkim bogactwie kulturalnym tej republiki.

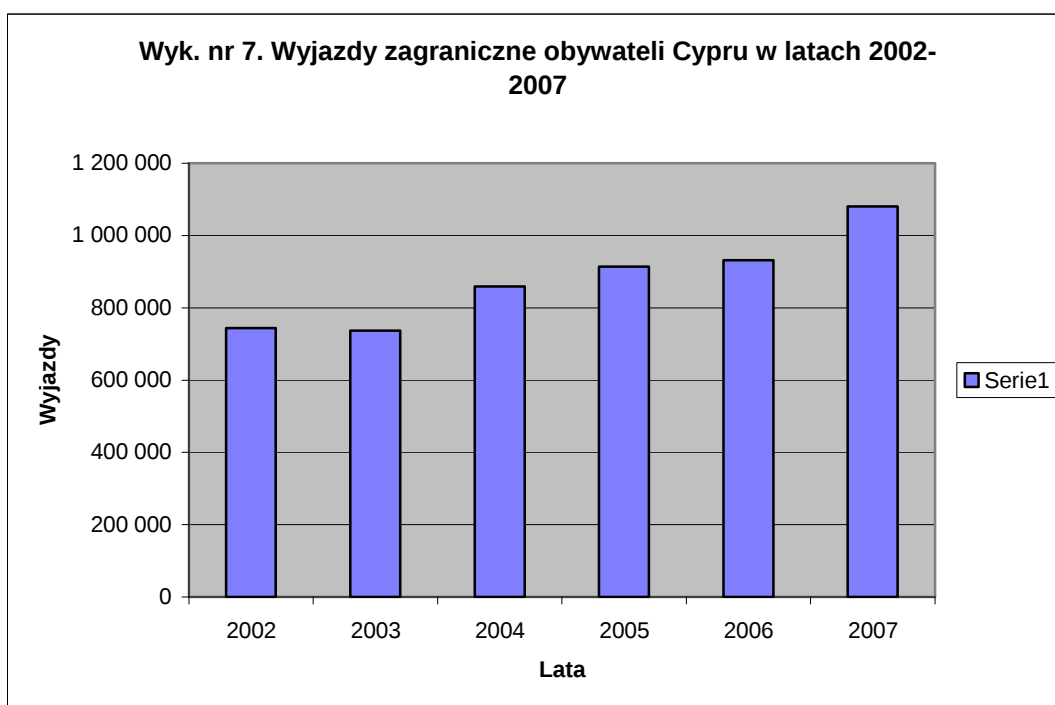
Jeśli chodzi o bazę noclegową to występuje ona przede wszystkim na wybrzeżach, gdzie tworzy bardzo gęstą sieć i jest świetnie rozwinięta. Na Cyprze znajduje się ok. 1000 hoteli (2004), głównie 3,4 i 5-gwiazdkowych. Do hoteli 5-gwiazdkowych możemy zaliczyć np. Grecian Park Hotel, Adams Hotel (Ayia Napa), Golden Bay Hotel (Larnaca), Four Seasons Limassol, Hilton Hotel (Nikozja), Almyra Hotel na Paphos.

2. Analiza rynku turystycznego

a) rynek emisyjny

✓ Wyjazdy zagraniczne obywateli Cypru

⁶ www.atrakcje-turystyczne.com/azja/cypr/

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze strony <http://www.pio.gov.cy>

Jak widzimy z wykresu nr 7, od 2003 r. notuje się wzrost liczby wyjazdów zagranicznych mieszkańców Cypru. Wydaje mi się, że może być to spowodowane wejściem do Unii oraz rozwojem tanich linii lotniczych. W 2004 oraz 2007 r. nastąpiła zmiana w porównaniu do poprzednich lat aż o ok. 16 %. Podsumowując, przez 5 lat liczba osób wyjeżdżających za granicę i będących rezydentami zwiększyła się o prawie 350 tysięcy (744 167 w roku 2002 oraz 1 080 512 w 2007 r.).

✓ Najczęściej odwiedzane kraje przez obywateli Cypru

Tab. nr 3. Najchętniej odwiedzane kraje przez mieszkańców Cypru w latach 2002-2007.

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Grecja	306 616 (11,2)	317 256 (3,5)	366 279 (15,5)	390 314 (6,6)	398 877 (2,2)	438 388 (9,9)
Wielka Brytania	89 466 (7,7)	96 975 (8,4)	111 311 (14,8)	127 732 (14,8)	157 021 (22,9)	216 759 (38,0)
Rosja	50 750 (7,9)	43 924 (-13,5)	39 492 (-10,1)	39 746 (0,6)	39 936 (0,5)	45 364 (13,6)
Egipt	21 427 (45,7)	15 473 (-27,8)	20 344 (31,5)	16 494 (-18,9)	11 655 (-29,3)	20 250 (73,7)

Izrael	11 621 (3,4)	9 237 (-20,5)	13 585 (47,1)	18 041 (32,8)	17 155 (-4,9)	22 746 (32,6)
Liban	22 387 (-12,5)	23 902 (6,8)	37 820 (58,2)	27 038 (-28,5)	17 764 (-34,3)	12 006 (-32,4)
Syria	19 509 (37,3)	29 505 (51,2)	40 693 (37,9)	29 554 (-27,4)	18 146 (-38,6)	16 475 (-9,2)

Źródło: Dane ze strony <http://www.pio.gov.cy>

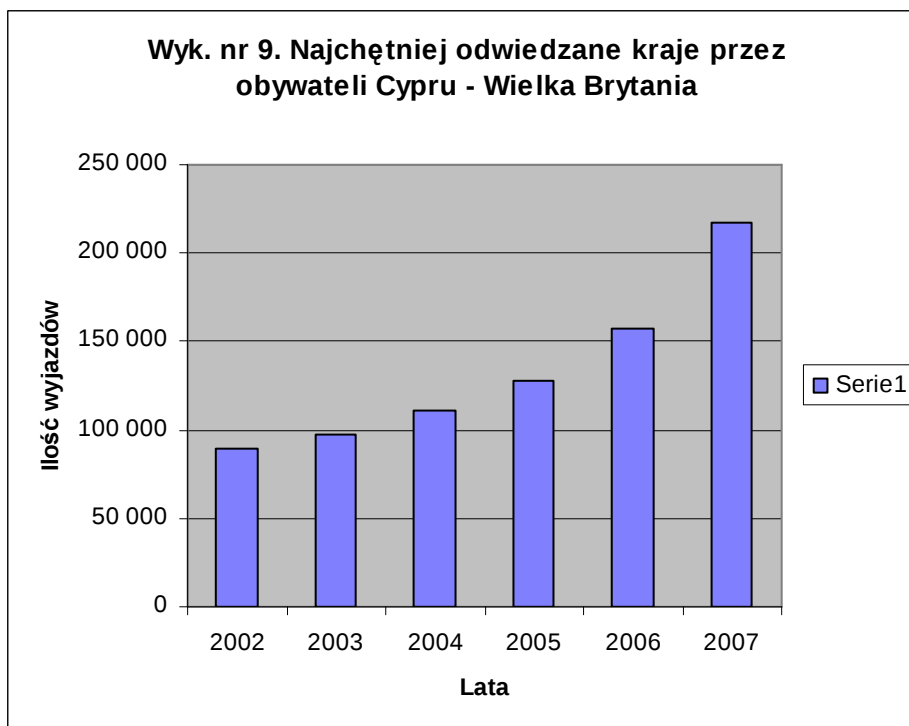
Zdecydowanie najczęściej Cypryjczycy oraz Turcy Cypryjscy wybierali się do Grecji.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze strony <http://www.pio.gov.cy>

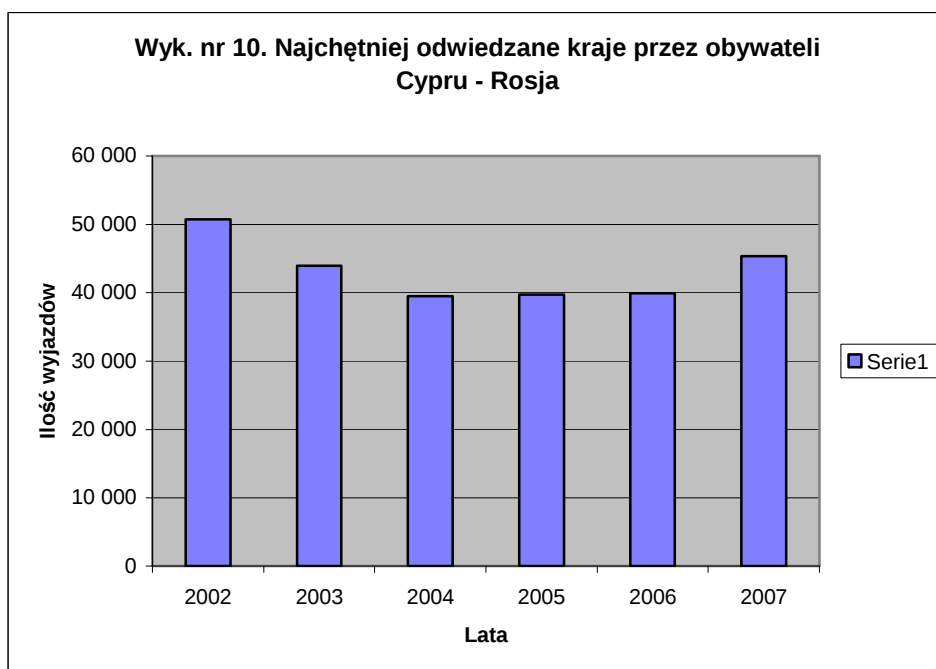
W przypadku wyjazdów do Hellenów obserwuje się systematyczny wzrost liczby osób – nastąpiła zmiana o średnio 8% w każdym roku. 150 tys. Cypryjczyków więcej wyjechało do Grecji w 2007 r. niż w 2002.

Natomiast jeśli sprawa się tyczy Wielkiej Brytanii, to plasuje się ona na niezagrożonym drugim miejscu. Wyjazdy do tego kraju również cechuje systematyczny coroczny wzrost – średnio aż o 18%. Jest to największy procentowy wzrost spośród wszystkich krajów odwiedzanych przez Cypryjczyków. W 2007 r. Grecję odwiedziło o prawie 130 tys więcej obywateli Cypru co w 2002r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze strony <http://www.pio.gov.cy>

Patrząc na tabelę nr 3 można zaobserwować że na 3 miejscu znajduje się Rosja, z którą to Cypr łączą ciekawe interesy. Liczba odwiedzających Rosję Cypryjczyków nie zmieniła się za bardzo na przestrzeni 5 lat - zaledwie o ok. 5 tys.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze strony <http://www.pio.gov.cy>

Pozostałe 3 kraje najczęściej odwiedzane to Egipt i Izrael – ok 20 tys. oraz Liban i Syria – ok. 12 tys.

✓ *Profil turystyczny rezydentów Cypru wyjeżdżających za granicę*

Tab. nr 4. Procentowy rozkład wyjazdów zagranicznych rezydentów Cypru wg. płci

Lata	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Mężczyźni	50,2	49,5	47,6	44,0	44,6	45,3
Kobiety	49,8	50,5	52,4	56,0	55,4	54,7

Źródło: Dane ze strony <http://www.pio.gov.cy>

2002 rok był ostatnim momentem kiedy to panowie więcej podróżowali od pań, ale i tak różnica była praktycznie niewidoczna. Do 2005 roku liczba podróżujących za granicę mężczyzn systematycznie spadała, natomiast kobiet – rosła. Różnica wówczas wyniosła 12%. Następnie sytuacja się znów nieco zmieniła – liczba panów zaczęła rosnać, natomiast kobiet – maleć i w 2007 r. różnica oscylowała wokół 9,5%.

Tab. nr 4. Procentowy rozkład wyjazdów zagranicznych rezydentów Cypru wg. wieku.

Wiek	2002	2003	2004	2005	2006	2007
15 – 24	20,0	21,3	18,9	19,2	20,5	17,1
25 – 44	46,3	45,8	45,9	45,5	43,5	43,2
45 – 64	27,8	26,4	28,6	28,6	29,1	32,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze strony <http://www.pio.gov.cy>

Jak widzimy najliczniejszą grupę wyjeżdżających stanowią osoby w wieku 25-44 lata, a więc osoby stosunkowo młode, których ciągnie do poznawania czegoś nowego i które już stac na takie eskapady. Ta grupa wiekowa najczęściej podróżowała za granicę corocznie od 2002 r. (średnio □k. 45%), jednak obserwuje się nieznaczny, ale systematyczny, coroczny spadek na przełomie 5 lat o 3%. Osoby w wieku 45-64 lat stanowią drugą co do wielkości grupę podróżujących za granicę. Od 2002 r. widzimy systematyczny coroczny wzrost wyjazdów tej grupy – o 5 % na przestrzeni pięciolecia. Są to osoby o ukształtowanej sytuacji społecznej i materialnej. Najmniej liczna – młodzież.

✓ Motywy wyjazdów rezydentów Cypru za granicę

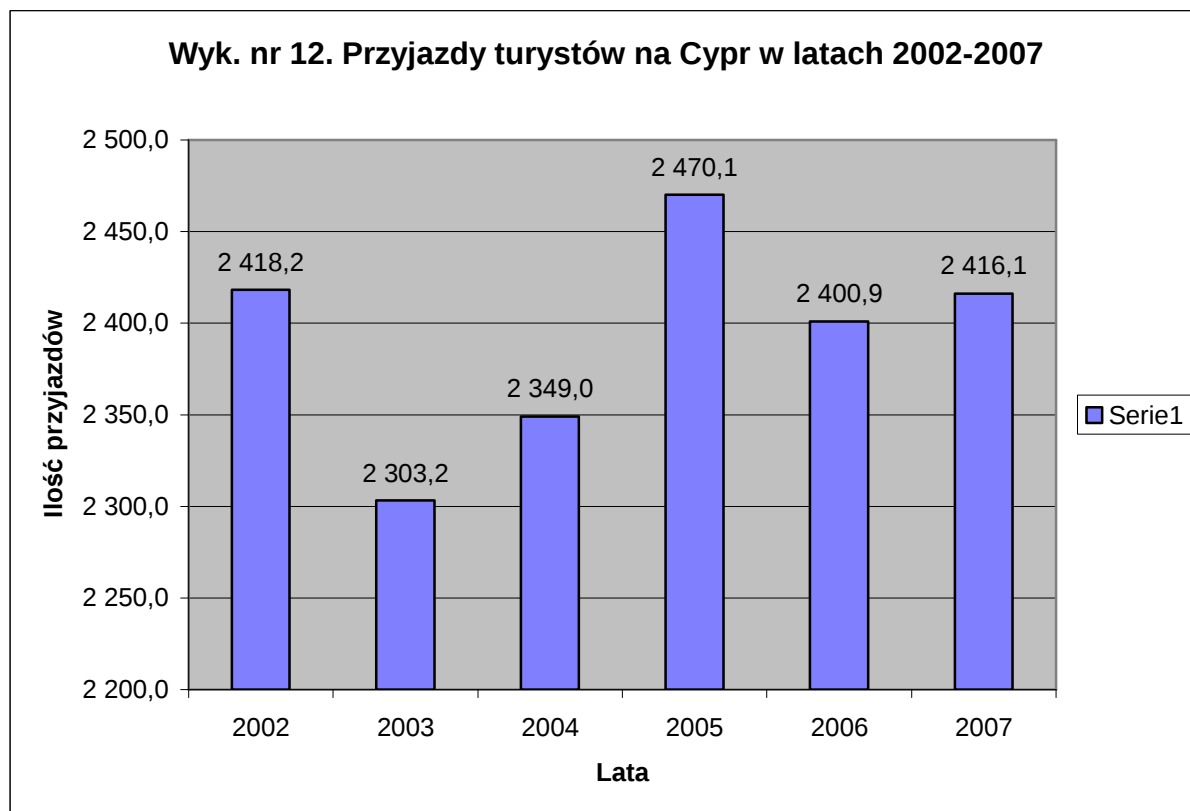
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze strony <http://www.pio.gov.cy>

Najczęstszym motywem wyjazdu zagranicznego cypryjskich 2007 r. dla obywateli cypryjskich był wypoczynek – prawie co 7 obywatel. Następnym powodem, dla którego mieszkańcy Cypru wyjeżdżali były cele biznesowe – co 5 turysta, natomiast co 10 udawał się za granicę w celu studiowania.

Reasumując – za granicę częściej wyjeżdżają obywatelki Cypru – 55%. Osoby w wieku 25-44 lata podróżują najczęściej - prawie połowa ogółu opuszczających granice Cypru. Prawie co 7 statystyczny turysta cypryjski udaje się tam w celu wypoczynkowym.

b) Rynek recepcji

✓ Przyjazdy turystów na Cypr

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze strony <http://www.pio.gov.cy>

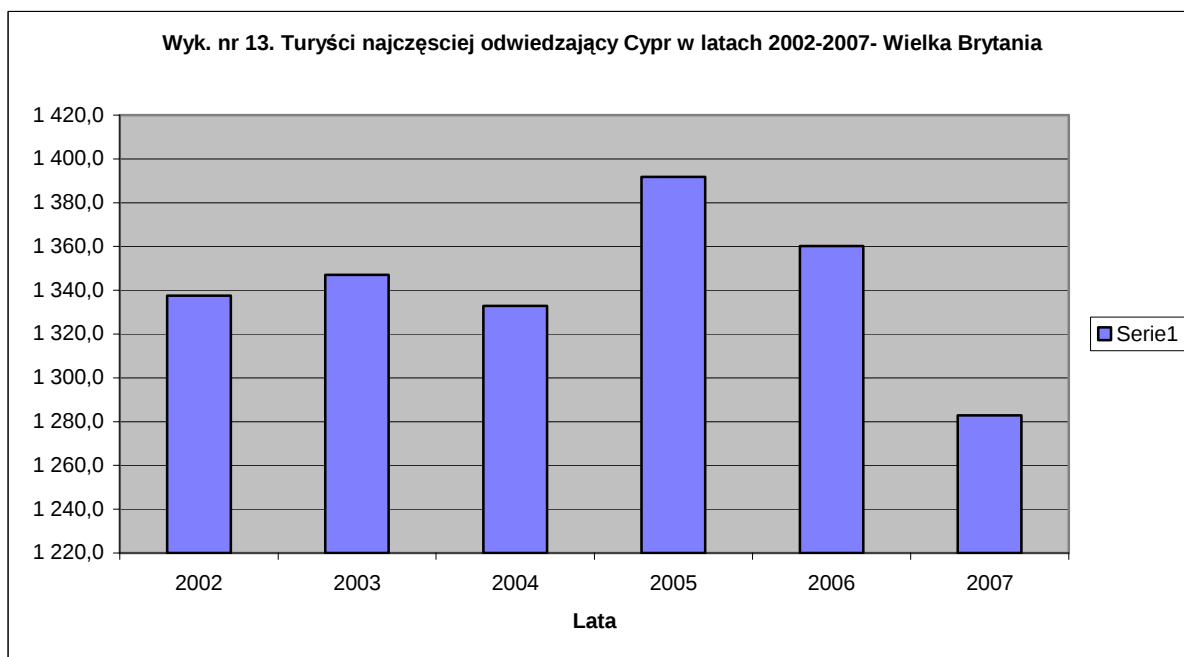
Jak możemy obserwować nie ma jakiegoś logicznego rozkładu przyjazdów na Cypr. Wszystko wskazuje na bardziej spontaniczne motywy. Niemniej jednak dużej różnicy w przyjazdach między 2002 a 2007 r. – zaledwie 2 tysiące. Spory spadek zanotowano w roku 2003 – ok. 5%, natomiast w 2005 nastąpił wzrost przyjazdów w porównaniu z rokiem wcześniejszym o ponad 5 %. Z ostatnich danych wynika, że granicę cypryjską przekroczyło 2 416 tys. turystów.

✓ Kraje najczęściej odwiedzające Cypr

Tab. nr 4. Kraje najczęściej odwiedzające Cypr

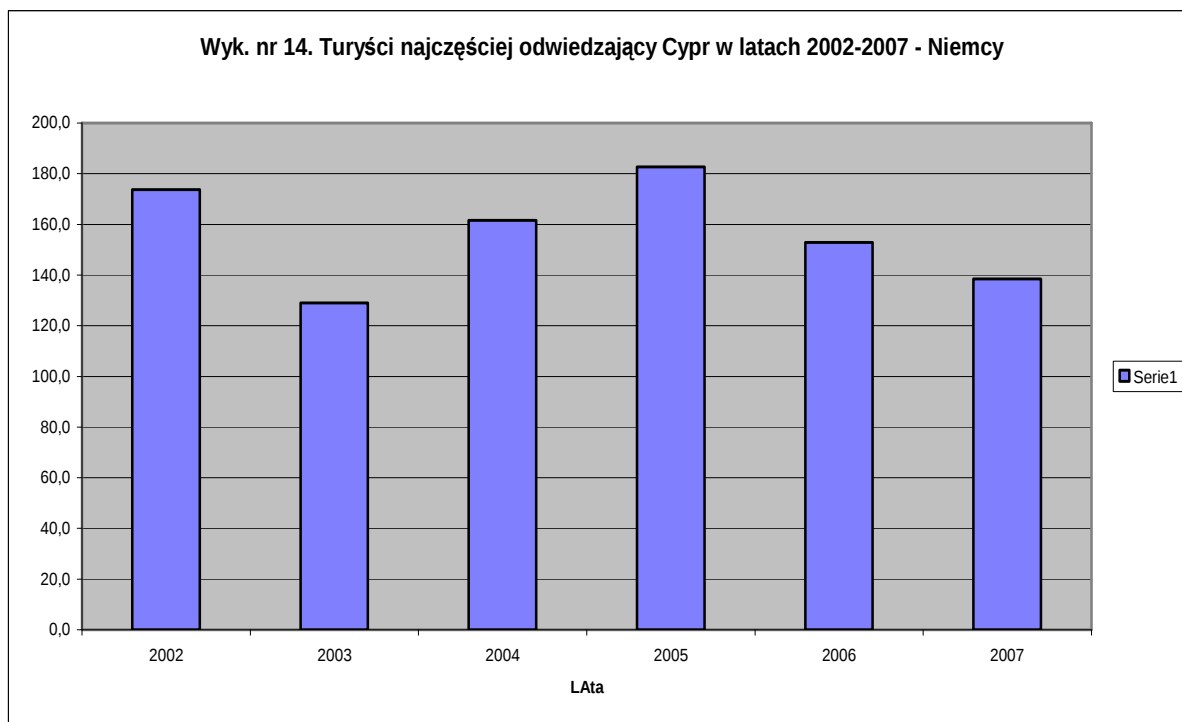
	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Wielka Brytania	1 337,6 (-10,0)	1 347,0 (0,7)	1 332,9 (-1,1)	1 391,8 (4,4)	1 360,1 (-2,3)	1 282,9 (-5,7)
Niemcy	173,7 (-18,9)	129,0 (-25,7)	161,6 (25,2)	182,7 (13,1)	152,8 (-16,4)	138,5 (-9,4)
Grecja	93,2 (3,8)	110,2 (18,2)	133,4 (21,0)	130,2 (-2,4)	126,8 (-2,6)	139,8 (10,3)
Szwajcaria	64,6 (-15,7)	37,5 (-41,9)	41,3 (10,0)	40,2 (-2,6)	41,3 (2,8)	41,4 (0,2)
Norwegia	57,7 (-6,3)	56,1 (-2,8)	50,7 (-9,6)	48,3 (-4,8)	50,7 (4,9)	53,4 (5,5)
Rosja	108,8 (-6,6)	105,1 (-3,5)	83,8 (-20,2)	97,6 (16,4)	114,8 (17,6)	145,9 (27,1)
Szwecja	99,8 (-21,7)	86,8 (-13,0)	84,0 (-3,3)	88,1 (5,0)	94,0 (6,7)	121,0 (28,7)
Francja	29,5 (-10,0)	31,4 (6,3)	46,8 (48,9)	52,8 (12,8)	37,8 (-28,4)	41,4 (9,6)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze strony <http://www.pio.gov.cy>

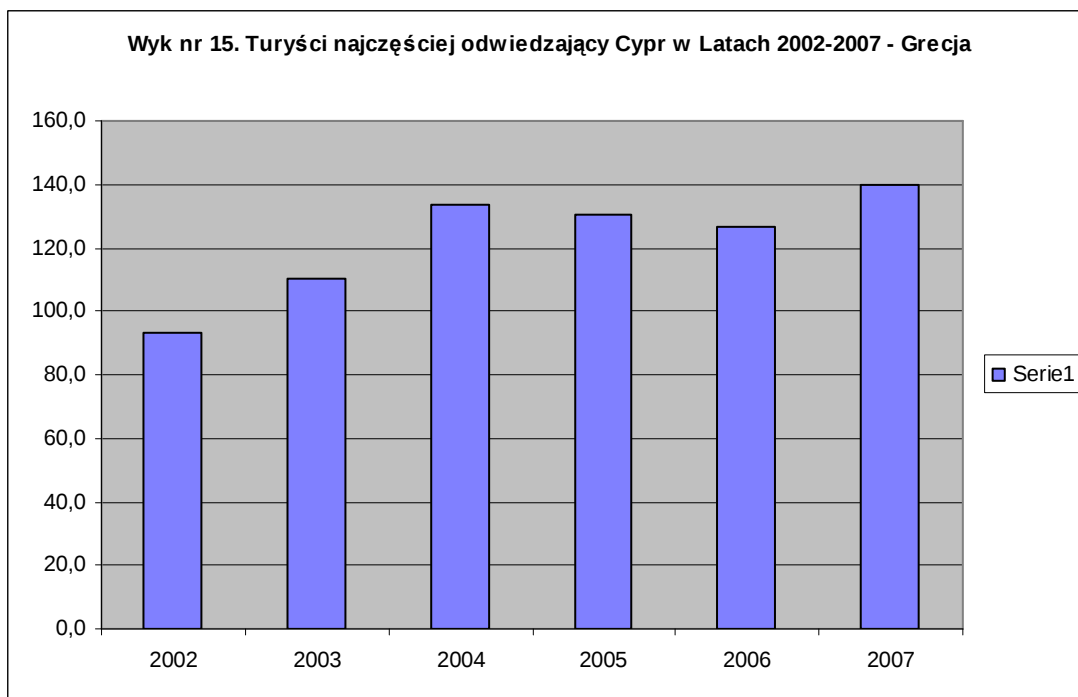
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze strony <http://www.pio.gov.cy>

Zdecydowanym liderem w tej kategorii bezsprzecznie została Wielka Brytania. Kraj, pod którego aneksją był Cypr od 1914 r. Co zrozumiałe Anglicy mają tam swoich znajomych, przyjaciół, interesy no i oczywiście rodziny, dlatego nie dziwi ich dominacja jako kraju najczęściej goszczącego w tych rejonach. Chociaż od roku 2005 nastąpił spadek przyjazdów Brytyjczyków ok. 100 tys. – 8 procentowa zmiana.

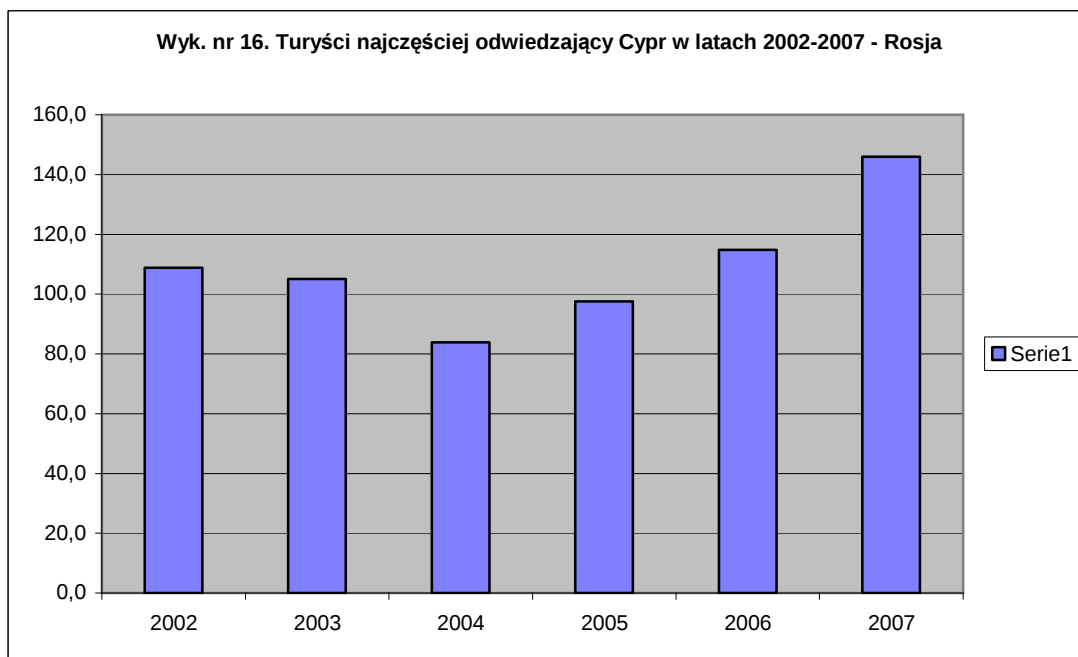
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze strony <http://www.pio.gov.cy>

Biorąc pod uwagę średnią z 5 lat, na 2 miejscu plasują się Niemcy. Niemniej jednak, gdy przypatrzymy się wynikom za ostatni rok, to wyjdzie na to, iż nasi zachodni sąsiedzi ustępują w statystyce Rosji oraz Grecji. W roku 2007 Niemcy ulegli Grekom o zaledwie 1300 przyjazdów, uzyskując 138,5 tys.

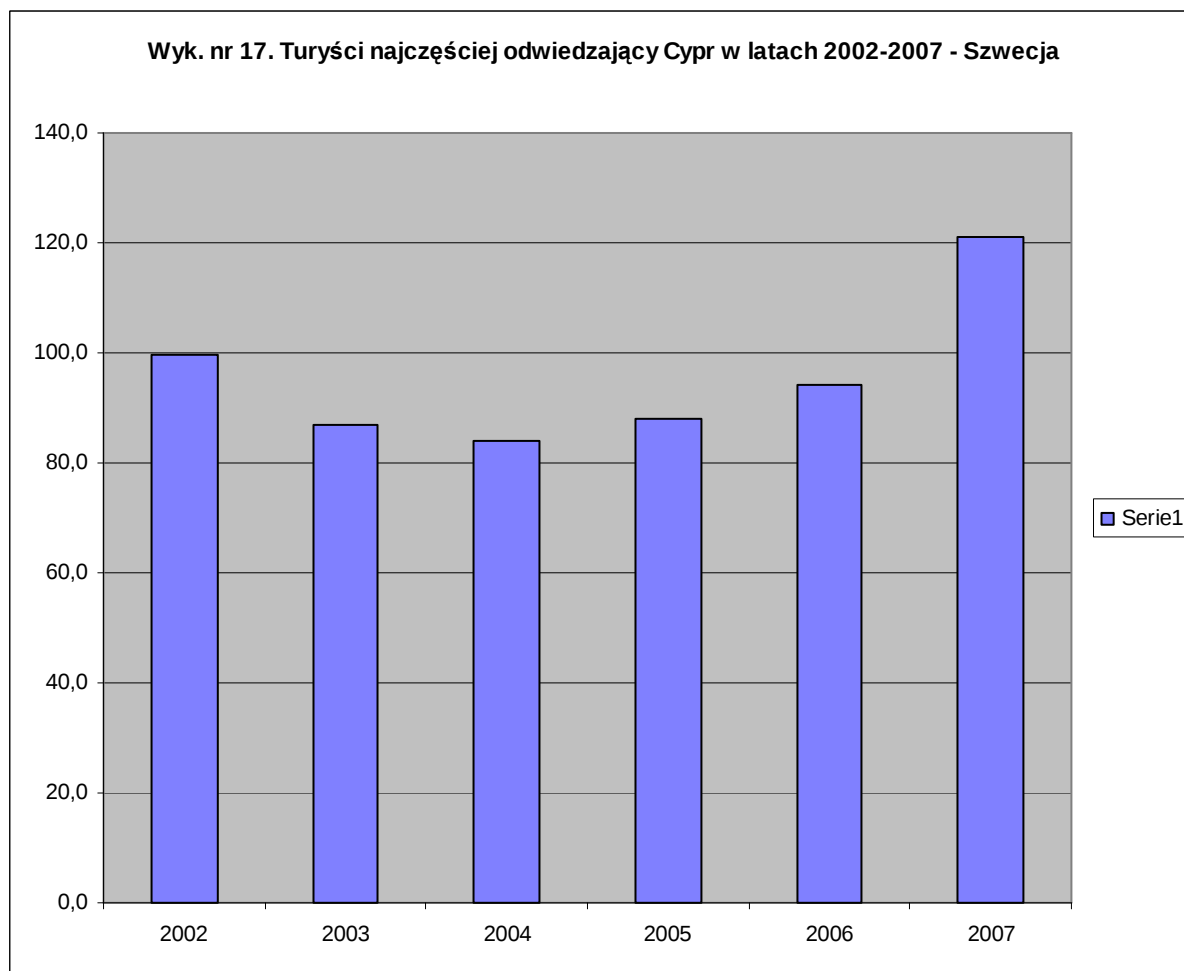
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze strony <http://www.pio.gov.cy>

Właśnie ten ostatni rok okazał się decydujący i przechylił szalę zwycięstwa Greków. Jeśli weźmiemy np. rok 2005, to zobaczymy, że Niemców przyjechało wówczas więcej od Hellenów o ok. 50 tys.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze strony <http://www.pio.gov.cy>

U Rosjan punktem przełomowym stał się rok wejścia Cypru do kręgu państw UE. Wówczas nastąpił systematyczny wzrost ich przyjazdów – zmiana ponad 50 % z 84 do 146 tys.

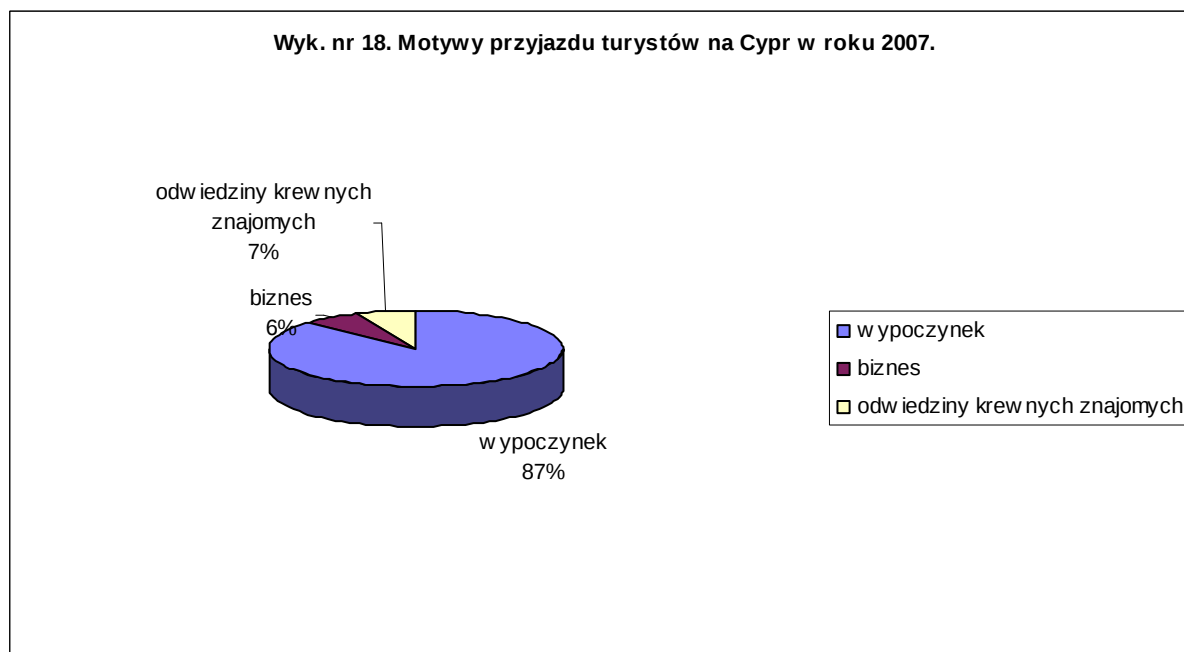

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze strony <http://www.pio.gov.cy>

Z krajów najczęściej odwiedzających Cypr postanowiłem wybrać jeszcze Szwedów, gdyż przybywali oni corocznie tutaj mniej więcej na podobną skalę, a w roku 2007 ich liczba przekroczyła 120 tys.

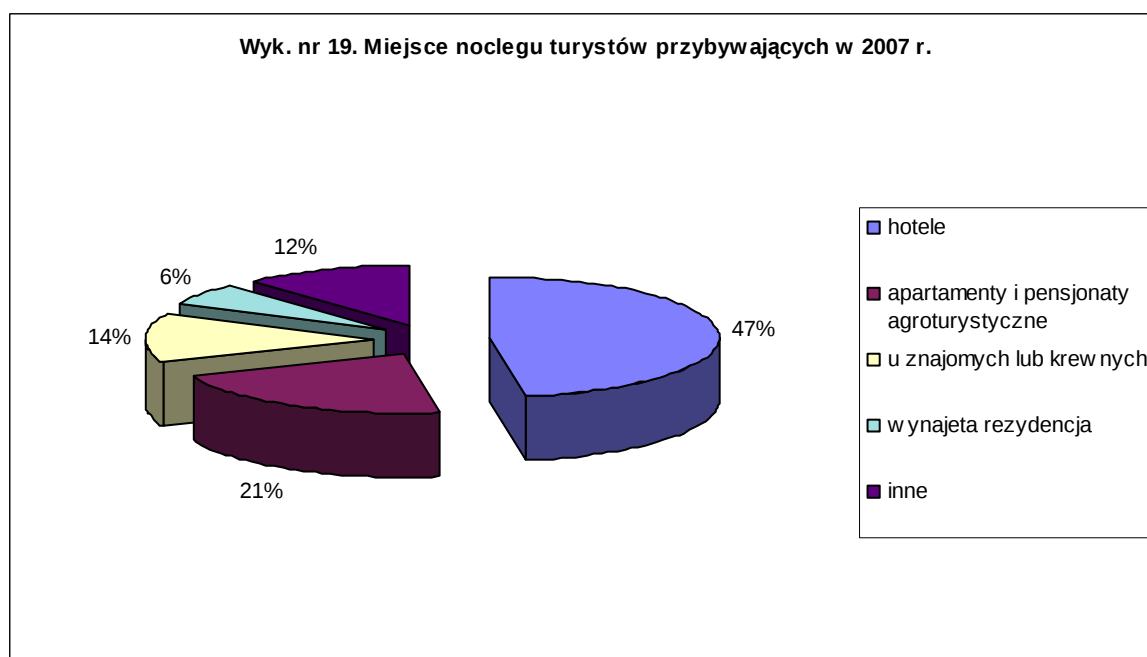
Przyjazdy Francuzów, Szwajcarów oraz Norwegów kształtowały się w ostatnim roku w okolicach 40-50 tys. każdy.

✓ Profil turystyczny osób przybywających na Cypr

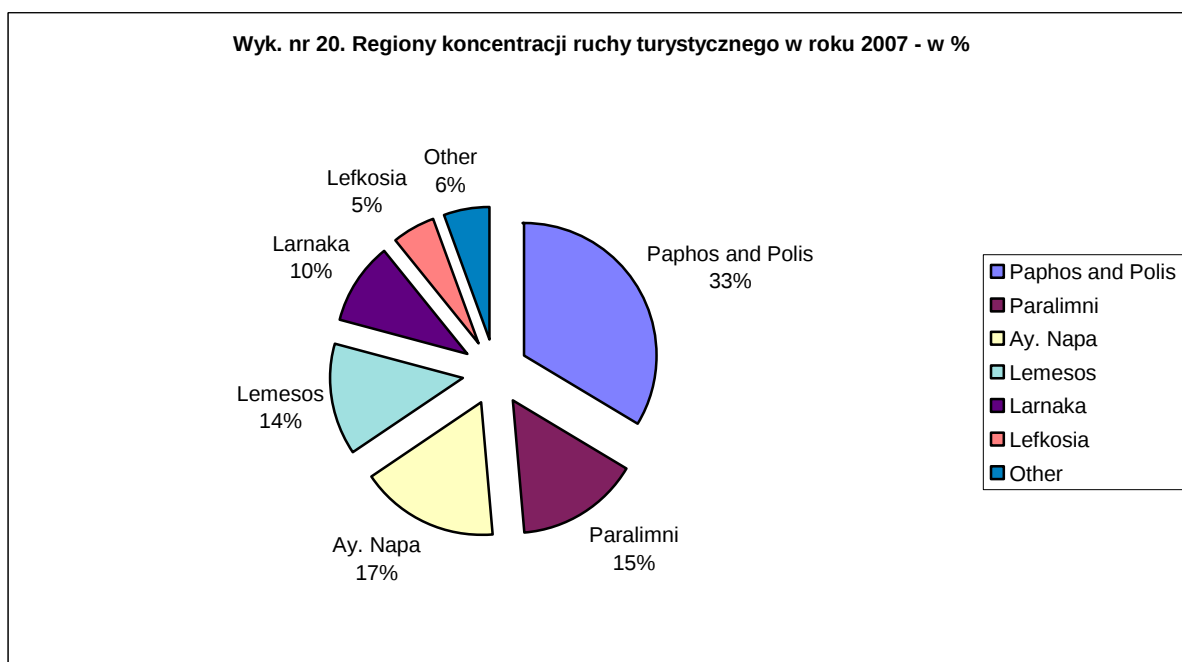
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze strony <http://www.pio.gov.cy>

Jak widzimy najczęstszym powodem, dla którego turyści skłaniają się przyjechać tutaj, jest wypoczynek. Na 2 miejscu plasują się w praktycznie identycznych rozmiarach: biznes oraz odwiedziny krewnych i znajomych.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze strony <http://www.pio.gov.cy>

Wykres nr 19 przybliży nam miejsca noclegów turystów. Widzimy, że najczęściej wybierają oni nocleg w hotelu – prawie połowa przyjeżdżających. Zaraz po nich są tacy, których wybór padł na apartamenty oraz pensjonaty agroturystyczne, co 5 tak nocuje. 14% skłoniło się do zostania u krewnych lub znajomych, 6% wynajęło sobie jakąś rezydencję, natomiast reszta zdecydowała się zostać gdzie indziej.

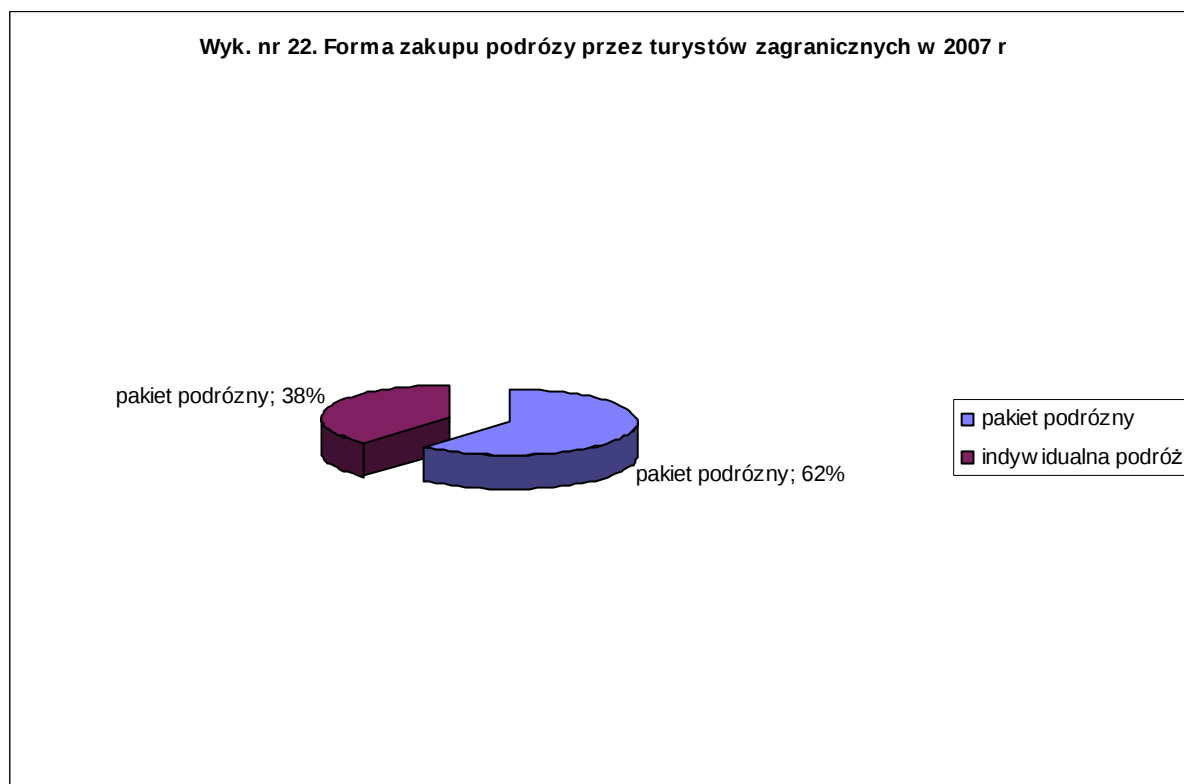

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze strony <http://www.pio.gov.cy>

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze strony <http://www.pio.gov.cy>

Prawie połowa turystów odwiedzających Cypr uczyniła to po raz pierwszy w życiu, jak możemy zaobserwować z wykresu nr 21.

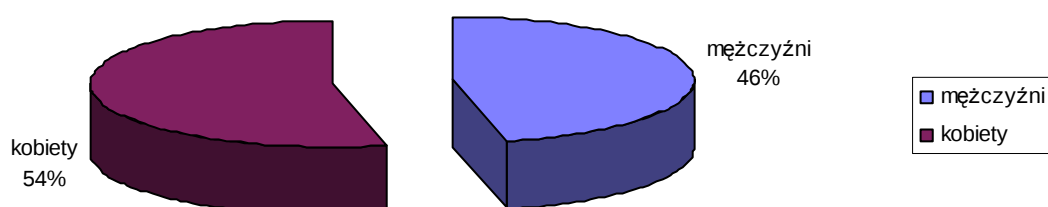
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze strony <http://www.pio.gov.cy>

Tab. nr 5. Turyści zagraniczni z uwzględnieniem wieku w 2007 r.

Wiek	% ogółu społeczeństwa
20-31	18,6
32-44	25
45-64	33,4

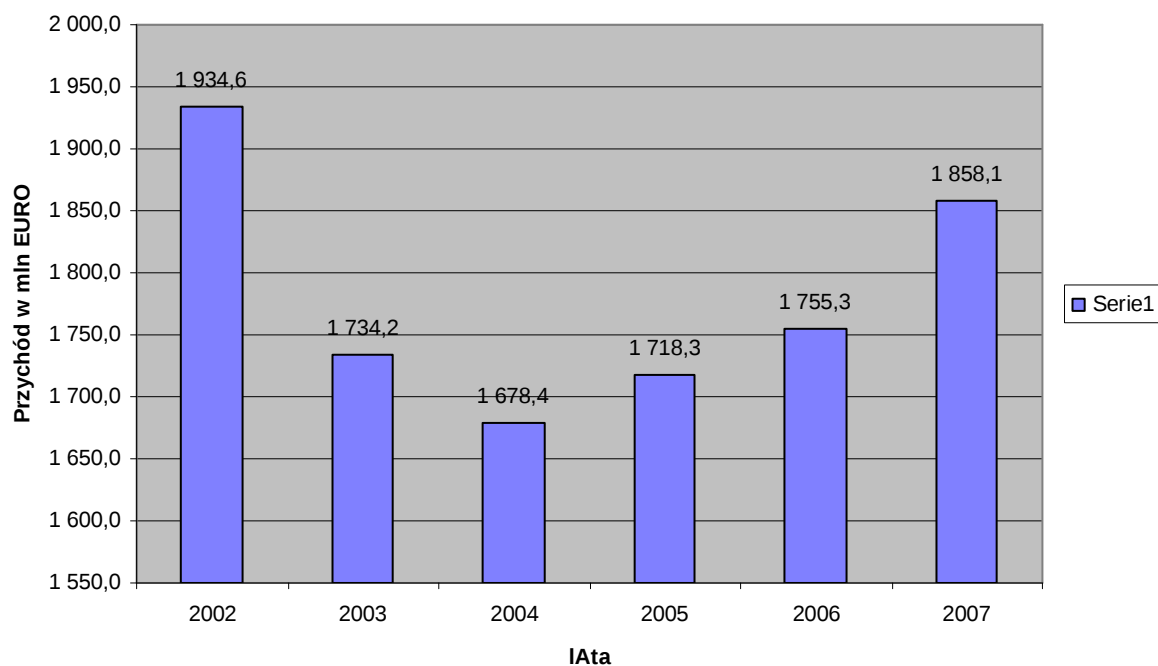
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze strony <http://www.pio.gov.cy>

Wyk. nr 23. Rozkład przyjazdów turystów na Cypr w 2007 r. wg płci

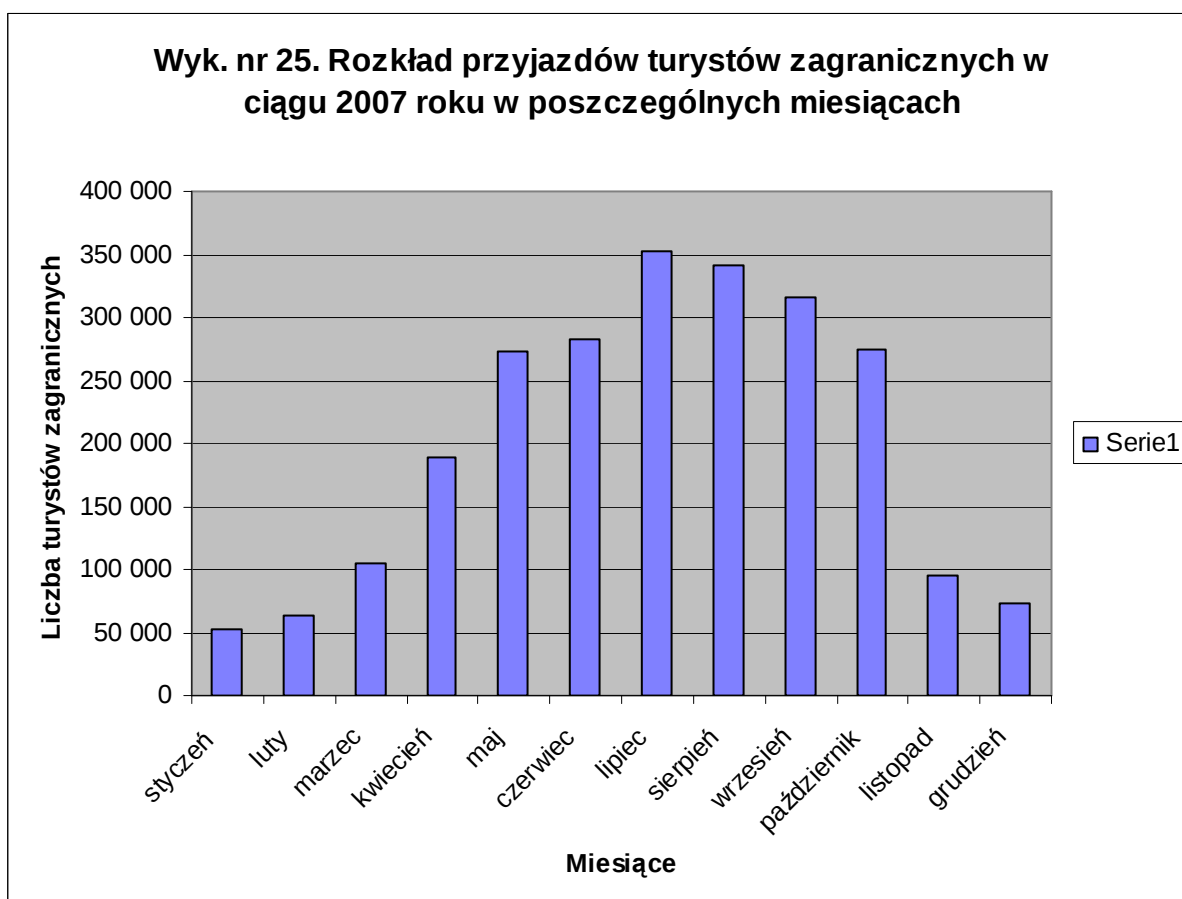

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze strony <http://www.pio.gov.cy>

Wyk. nr 24. Wpływy z turystyki zagranicznej w latach 2002-2007

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze strony <http://www.pio.gov.cy>

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze strony <http://www.pio.gov.cy>

Jak widzimy z wykresu nr 25 wyraźnie wyodrębnia nam się sezonowość ruchu turystycznego. Jest to okres od kwietnia do października. Natomiast miesiącami największego szczytu sezonowego są: lipiec i sierpień – w tym czasie Cypr odwiedza prawie 700 tys. turystów. Okres zimowy to moment przestoju – łącznie w ciągu listopada, grudnia, stycznia i lutego przyjeżdża mniej turystów niż tylko w ciągu lipca.

Kilka słów na temat profilu turysty przyjeżdżającego. Praktycznie co drugi turysta pochodzi z Wielkiej Brytanii. Natomiast co 4 jest Niemcem, Grekiem, Szwedem albo Rosjaninem. Aż 87% wszystkich turystów przyjeżdża na Cypr w celu wypoczynkowym. 6 na 10 przyjezdnych wykupuje wczasy w pakiecie, zaś połowa mieszka w hotelach. Najczęstszym miejscem koncentracji ruchu turystycznego zagranicznego są Pafos i Polis – 33%. 54% stanowią kobiety, natomiast co 3 turysta jest w wieku 45-64 lata.

✓ Rynek emisyjny czy recepcyjny?

Podsumowując rynek turystyczny, należy podkreślić, że Cypr jest bardziej krajem recepcyjnym (2 416 tys.) niż emisyjnym (1 300 tys). Osób przyjeżdżających jest prawie 2-krotnie więcej niż wyjeżdżających. Wpływ na taki stan rzeczy ma fakt, iż Cypr jest bardzo kuszącym kąskiem dla turystów zagranicznych. Piękne, długie, piaszczyste plaże, świetny klimat, wspaniałe ciepłe morze, gęsta sieć hoteli i bazy gastronomicznej przemawiają do wyobraźni.

Wybrane informacje z branży turystycznej.

a) formy promocji i strategia rozwoju turystyki

Chciałbym przedstawić w tym miejscu główne cele Cyprus Tourism Strategy Plan 2010 utworzonego w ramach działania Cyprus tourism Organization. Jest to bardzo istotny dokument strategiczny dla rozwoju branży turystycznej. W planie tym postawiono na:

- ekorozwój i jakość;
- strategia marketingowa oparta na przyciągnięciu wybranych rynków;
- polepszenie kulturalnego, naturalnego i socjalnego środowiska;
- maksymalizację wkładu sektora turystycznego do gospodarki (poprzez wzrost wydatków turystów, liczby przyjazdów turystycznych, wydłużenie długości pobytu turystów oraz wykorzystanie turystyki powrotowej);
- odbudowę, renowację tradycyjnych domów na wsiach i ich adaptacja do zaplecza turystycznego, muzeów, warsztatów rzemieślniczych jak również gospody;
- rewitalizację wsi;
- lepsze ulokowanie ekonomicznych korzyści z turystyki;
- dywersyfikację produktu turystycznego;
- konserwację dziedzictwa.

W celu osiągnięcia powyższych celów CTO współpracuje z rządem, władzami regionalnymi, architektami, projektantami, właścicielami gospod oraz przedsiębiorcami. Promocją projekty zajmują się również Tourism Trade Fairs, regionalny oraz zamorskie punkty IT. Organizowane są wykłady europejskie seminaria w Europie. Do tych celów wykorzystuje się oczywiście środki masowego przekazu.⁷

b) branża hotelarska w zarysie

W 2004 r. na Cyprze zanotowano niespełna 1000 hoteli oraz 96 535 miejsc noclegowych. Średni czas pobytu turystów wyniósł wówczas niespełna 11 dni.

Tab. nr 6. Obiekty zakwaterowania w 1999 r.

Kategoria zakwaterowania	1999
Hotele z gwiazdkami	560
5	233
4	18
3	48
2	86
1	50
Apartamenty hotelowe	31
Wille turystyczne	32
Umeblowane pokoje do wynajęcia Podobne zakwaterow.	160
W sumie	4,427
Pensjonat	13
Turystyczne apartamenty	7
Domy wczasowe	3,655
Mieszkanie do wynajęcia	192

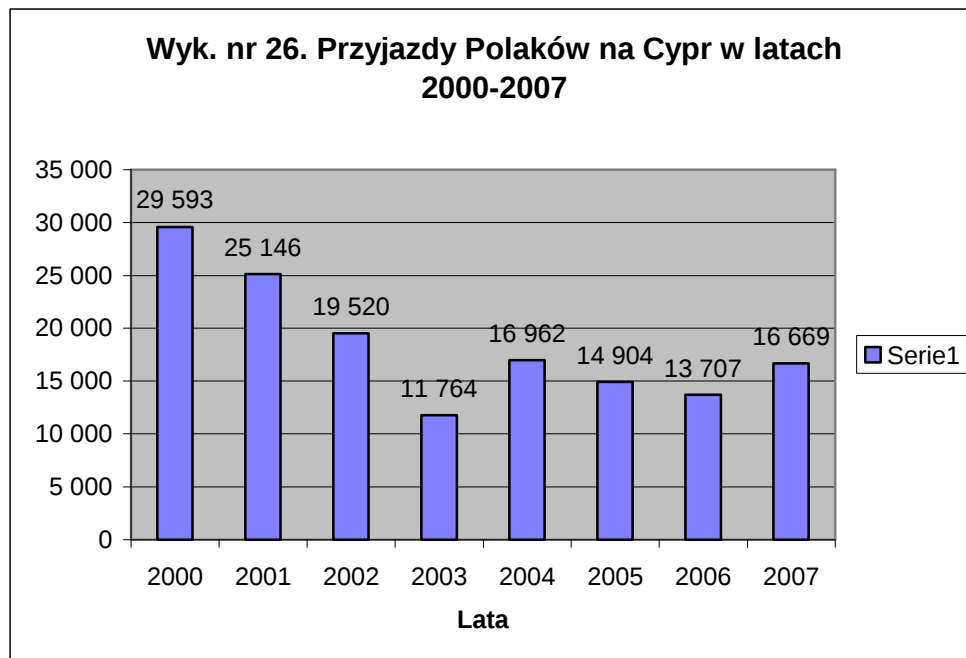
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z

<http://ec.europa.eu/enterprise/enlargement/doc/cyprus-tourism.pdf>

Jak widać przez 5 lat przybyło praktycznie drugie tyle hoteli. W 1999 r. najwięcej było hoteli 5-gwiazdkowych, niemniej jednak dzięki danym, które prześledziłem, mogę śmiało zaryzykować wniosek, iż przybyło bardzo wiele hoteli 4-gwiazdkowych.

⁷ <http://www.rentcyprusvillas.com/cyprus/tourism-plan-2010.htm>

3. Znaczenie rynku turystycznego Cypru dla Polski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze strony <http://www.pio.gov.cy>

Jak widzimy od 2000 r. ruch turystyczny Polaków na Cypr zmalał prawie o połowę – z 30 tys. do 16,5. Patrząc na temat bardziej optymistycznie można podkreślić, że od roku 2003 wzrósł on o ok. 5 tys. Tak czy inaczej w 2007 r. liczba turystów z Polski wyniosła niewiele ponad 16,5 tys., co daje 3,5% ogółu wyjazdów rezydentów naszego kraju za granicę. Jeśli chodzi o wielkość ruchu to stoimy w jednym szeregu z Włochami czy też Czechami.

4. Podsumowanie

Próbowałem ukazać w tej pracy, jak duże znaczenie dla gospodarki Cypru ma segment turystyczny. W 2006 r. stanowił prawie 11% PKB. Co 3 osoba na wyspie zatrudniona jest w sektorze turystycznym, a co 10 w hotelarstwie. Odnosząc się do World Economic Forum's 2007 Travel and Tourism Competitiveness Index, cypryjski przemysł turystyczny zajmuje 20 miejsce w rankingu ogólnosiwiatowym w odniesieniu do konkurencyjności oraz 3 miejsce w odniesieniu do Zasobów Naturalnych, Kulturalnych oraz Antropologicznych.

Jednym z większych problemów dla Cypru obecnie jest sezonowość ruchu turystycznego i z nim CTO będzie musiała sobie poradzić. Zjawisko to jest spowodowane

tym, że przemysł turystyczny opiera się w dużej mierze na czystych plażach. Jak sobie z nim poradzi? Czas pokaże.